

Müzik teorisi eğitiminde tür ve biçim kavramlarının öğretimi

Teaching the concepts of genre and form in music theory education

Ali Kalkan¹

¹ Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

ÖZ

Bu çalışma, müzik teorisi eğitimi bağlamında "tür" ve "biçim" kavramlarının öğretimsel işlevlerini kuramsal bir bakış açısıyla ele alarak, bu iki kavramın öğrenen açısından nasıl bir bilişsel, estetik ve pedagojik değer ürettiğini çok katmanlı bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, disiplinler arası literatüre dayalı nitel ve betimsel bir desenle yapılandırılmış; doğrudan uygulamaya değil, mevcut teorik metinlerin ve pedagojik yaklaşımların çözümlediği kavramsal içerik analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışmanın kavramsal çerçevesi betimleyici, öğretimsel ve yorumlayıcı olmak üzere üç katmanda örgütlenmiş; tür ve biçim kavramlarının tarihsel gelişimi, kültürel işlevleri ve eğitim programlarındaki karşılıkları bu çerçevede değerlendirilmiştir. Bulgular, "tür" kavramının yalnızca müziksel ürünleri sınıflandıran teknik bir kategori değil, aynı zamanda kimlik, kültürel aidiyet ve pedagojik yönelimleri biçimlendiren dinamik bir yapı sunduğunu; "biçim" kavramının ise motif, cümle, dönem ve bölme formlar üzerinden bilişsel ve sezgisel öğrenmeyi güçlendiren bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Sonat, konçerto ve senfoni gibi Batı müziği türlerinde biçimsel kalıpların tarihsel bağlamla kurduğu ilişki, öğrencilerin hem yapısal kavrayış hem de bağlamsal farkındalık geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Rondo ve tema-varyasyon gibi geçişli yapılarda tür ve biçim arasında ortaya çıkan pedagojik köprüler, kavramsal bütünlüğün oluşmasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Ayrıca motif-cümle-dönem dizgesinin görsel materyaller, grafiksel şemalar ve dinlemeye dayalı uygulamalarla desteklenmesi, öğrencilerin analiz ve yaratıcı üretim süreçlerinde daha derin ve kalıcı öğrenme çıktıları elde etmelerini mümkün kılmaktadır. Sonuç olarak çalışma, tür ve biçim öğretiminin bilgi aktarımından öte, disiplinler arası, çoklu duyuşal ve öğrenci merkezli bir tasarımla yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: müzik teorisi, tür ve biçim, müzik eğitimi, batı müziği eğitimi, müzikoloji

ABSTRACT

This study aims to examine the instructional functions of the concepts of "genre" and "form" within the context of music theory education, approaching both notions through a theoretical and multi-layered framework that highlights their cognitive, aesthetic, and pedagogical implications for learners. Structured through a qualitative and descriptive research design, the study employs a conceptual content analysis method grounded in interdisciplinary literature rather than empirical data collection. The conceptual framework is organized into three analytical dimensions—descriptive, instructional, and interpretive—through which the historical development, cultural functions, and educational relevance of genre and form are examined. The findings indicate that the concept of genre operates not merely as a classificatory tool for musical works but also as a dynamic construct that shapes identity, cultural belonging, and pedagogical orientation. Conversely, the concept of form functions as a cognitive and perceptual scaffold that supports learners' understanding of musical structure through elements such as motif, phrase, period, and sectional forms. The structural models inherent in Western music genres—particularly the sonata, concerto, and symphony—demonstrate how formal patterns interact with historical context to enhance students' structural awareness and contextual interpretation. Transitional structures

Ali Kalkan — ali.kalkan@mgu.edu.tr

Geliş tarihi/Received: 09.12.2025 — Kabul tarihi/Accepted: 20.01.2026 — Yayın tarihi/Published: 31.01.2026

Telif hakkı © 2026 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren **Creative Commons Attribution License (CC BY)** altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2026 The Author(s). This is an open access article distributed under the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

such as rondo and theme-and-variations form pedagogical bridges between genre and form, contributing to a more integrated conceptual understanding. Moreover, the systematic teaching of motif–phrase–period relationships, supported by visual materials, schematic representations, and listening-based activities, facilitates deeper analytical engagement and creative musical production. The study concludes that the teaching of genre and form should extend beyond content transmission, emphasizing instead a multidimensional, sensory-rich, and learner-centered pedagogical design. Such an approach positions genre and form as essential components not only of theoretical knowledge but also of musical literacy, interpretive sensitivity, and artistic cognition.

Keywords: music theory, genre and form, music education, western music education, musicology

1. GİRİŞ

Müzik eğitimi bireylerin sadece dinleme-söyleme, teorik bilgileri öğrenme ve çalma değil, aynı zamanda müziksel yapıları algılamalarını, kavramalarını sağlar. Bu, çok katmanlı bir süreç olarak değerlendirilebilir. Müzik teorisi eğitimi armonik analiz, çok seslendirme, transpozisyon, modülasyon gibi teorik konulara ek olarak ezgilerin kimyasını, nasıl üretildiği ve en küçük yapı taşından en büyüğüne kadar olan süreçleri içselleştiren bir süreçtir. Dinlediğini çaldığı, gördüğünü anladığı, analiz ettiği, motif, cümle, dönem ve katmanlarını kavramaya kadar ilerleyen bir yapıyı içerir. Üstünde durulması gereken konu tür ve biçim kavramlarının kuramsal ve teorik zeminin temelini oluşturduğu, eğitim öğretim döneminin hem teknik hem de yöntem açısından oluşturulmasında önemli bir role sahip olduğudur.

“Tür” (genre) terimi, müziksel ifadelerin tarihsel, kültürel ve biçimsel olarak gruplandırılmasında kullanılan bir ögedir. Diğer taraftan ise “tür”, kültürel mirası, kimlikli yapıyı ve kültürel aidiyeti temsil eden ve nesillere ulaştıran bir miras olarak görülür. Diğer taraftan, ses ve performans yorumcularının tür kavramını içselleştirerek öğrendiklerinde çaldıkları eserlerde daha etkili yorumlama becerisi kazandıkları, diğer taraftan da tür ve tarzı bilmesinden dolayı nüans terimlerine ve müzikal ifade terimlerine bakmadan ya da görmeden bu nüans ve tempo dinamiklerini hâlihazırda bildikleri ve somutlaştırdıkları bilinmektedir., müzik öğretmeni adaylarının kendi türsel tercihlerinin pedagojik yaklaşımlarını nasıl etkilediğine odaklanarak, tür kavramının öğretimsel değer üretme sürecine katkısını vurgulamaktadır (Wagoner, 2015).

“Biçim” kavramı ise müzik eserlerinin mutfağını anlamaya, ses ve ezgi öğeleri arasındaki ilişkisel bağları çözümlemeye yardımcı olan hem bilişsel hem de teorik bir araçtır. Biçimsel anlam ve analiz tek başına dinleme ve icra etme süreçlerinde değil, aynı zamanda bireyin müziksel düşünme becerilerinin gelişmesinde de katkı sağlamaktadır. Bonds (2010), müziksel biçimin sadece şekilsel ve yapısal bir oluşumda değil, bunun dışında bir anlam seviyesi oluşturduğunu belirtmiş ve biçim kazanımlarının ve öğretiminin estetik algı ve yorumlama kabiliyetleri üstündeki etkisine dikkat çekmiştir.

Batı müziği repertuarı, tür ve biçim kabiliyetlerinin öğretimi açısından oldukça geniş ve sistematik yapılar sunmaktadır. Batı müziğinde bestecilerin, yorumcuların ve akademisyenlerin oturmuş bir tür, biçim ve form bilgisine sahip olmaları bilimsel alanda da somut çalışmaların ortaya çıkmasında oldukça önemlidir (Turan, 2025). Bilim ve sanatın diğer alanlarında da olduğu gibi Batı toplumunun Rönesans ve Reform yükselişinden sonraki nizami ve dinamik duruşu, müziklerinin tür ve biçim yapılarının anlamlılık ve kategorize edilmesine de yansımaktadır. Biçim yapılanmasında en küçük yapı taşı olan motif, anlamlı gelişmeye elverişli temel bir nitelik taşıırken, cümleyi oluşturan bir maddedir. Cümle ise yine dil eğitimi ve gramer alanında olduğu gibi, yapı taşlarının bütünü ile bir anlam oluşturabilen bir yapıdır. Tıpkı özne yüklem, özne yüklem nesne birleşimi gibi anlamlı bir yapıya kavuşan yapı olarak değerlendirilebilir. İki ya da daha fazla cümlelerin anlamlı bir şekilde bir araya gelmesinden dönem (period), yine gramerdeki gibi anlamlı bir bütün oluşturan paragraf olarak değerlendirilebilir. Dönemler ise katlı şarkı formlarını oluşturur ve paragrafların dinamikleri olarak düşünülebilir. Öğrencilerin ya da müzikle ilgilenenlerin bu yapıların farkına varması, dinleme, analiz ve yaratıcı müzik üretimi açısından birçok gelişime katkı sağlar.

Küçükten büyüğe doğru inşa edilen bu yapıların yapıları ise daha büyük formları oluşturmaktadır. Özellikle tek bölmeli, iki ve üç bölmeli formların içselleştirilmesi ve somutlaştırılması, temel ve küçük yapıların kalıcı hafızaya aktarılması önemlidir. A-B gibi ikili yapılar genel olarak tonik, dominant, yarım karar, tam karar gibi senaryolardan oluşurken, A-B-A gibi üçlü yapılar ise soru cevap oluşumunu yansıtmaktadır. Daha çok kontrastın ifadesi olarak düşünülebilir. Daha sonralarda gelişen tema, varyasyon, rondo, sonat formu, sonatin, konçerto ve senfoni gibi yapılar ve eserler ise hem biçimsel hem de niteliksel ve işlevsel çeşitlilik bakımından kompleks örüntüleri yansıtır (Gazimihal, 1961). Bir eserin tür form ve üslubunun (dönem, besteci, kültürel bağlam) bilinmesi ve analiz edilebilmesi hem performansta hem de yorumlamada belirleyici bir faktördür (Çöloğlu, 2025).

Örneklendirmemiz gerekirse sonat formu, genellikle üç bölümden (serim, gelişme, yineleme) oluşan, tonal alanlar arasında geçişleri gördüğümüz dinamik ve hareketli bir yapıdır. Konçerto ise solo bir çalgının virtüözitesini gösterdiği, orkestra ile ya da piyano versiyonu ile diyalogların yansıdığı biçimsel unsurları ve yapıları öne çıkarır. Senfoni, çok bölümlü kontrast yapıların fazlasıyla görüldüğü, hem bölümün bir hikâyeyi yansıttığı orkestral bir zenginliği temsil eder. Bahsi geçen tüm bu tür ve biçimler öğretim programlarında tek başına teorik kavramlar olarak değil, bireye müziksel düşünme ve analiz yetilerini amaçlayan bir yapıya sahip olabilmelidir.

Bu çalışmada, müzik teorisi eğitimi alt kolları kapsamında tür ve biçim öğretimi süreçlerindeki teorik ve kavramsal ifadelerin öğretim süreçlerinin birçok boyutu üzerine bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Teorik ve kuramsal bir temel ile beraber farklı tür ve biçimler hususlarında kavramların ve yapıların öğrenim kazanımları üzerindeki etkileri ele alınarak değerlendirilecektir. Bu değerlendirmede tür ve biçim alanına yönelik hem klasik hem de çağdaş yaklaşımlar üzerinde analiz hedeflenmiş ve gerekli görülen hususlar değerlendirilmiştir.

Özellikle 2000'li yılların başından itibaren öğretim programlarında oldukça fazla ve faydalı öğretim programları gelişmiştir. Bununla beraber, içerik belirleme süreciyle sınırlı kalmayan öğretim süreci, hedef davranışlar, değerlendirme ölçütleri ve öğretim yöntemi seçimi oldukça öneme sahip olmuştur. Ancak eserler üzerindeki yapısal incelemeler, sistematik bir desteğe ve yönetime ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir. Bu da tür ve biçim alanının yalnızca bilişsel bir alan değil, aynı zamanda işitsel ve görsel olarak desteklenmesi altyapısının oluşturulması gerektiğini gözler önüne sermiştir.

Bu doğrultuda çalışmanın diğer aşamalarında kavramlar arası ilişkileri açıklayan kavramsal metinler ve ifadeler, bunun yanı sıra türlerin karşılaştırmalı analiz edildiği bulgusal yorumlar ve değerlendirmeler ve notasyon örnekleri sunulacaktır. Sonat biçimine yönelik çok katmanlı ve döngüsel yapı çözümlemeleri, biçim incelemesinin yapısal ve teorik süreçler üzerinden ele alınması gerektiğini ortaya koyan çalışmalarda mevcuttur (Vande Moortele, 2009). Tüm bu bulgular ve incelemeler ışığında öğrencilerin soyut teorik, tür ve biçim kavramlarını somut örüntülerle somutlaştırma ve içselleştirmelerine yönelik analizler ve öneriler sağlanmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Müzik teorisi öğretiminde "tür" ve "biçim" konu ve kavramları genellikle sınıflandırıcı, şematik ve kategorize edilme düzeylerinde ele alınmaktadır. Bu noktada bu kavramların müziksel düşünme, analiz, estetik algı ve pedagojik yapılandırma süreçlerine olan çok boyutlu katkıları bütüncük olarak ele alınmadan göz ardı edilmektedir. Türün kültürel ve bağlamsal boyutu ile biçimin bilişsel ve yapısal işlevi sıklıkla ayrı alanlar olarak sunulmaktadır.

Bu araştırmanın kapsamında, çalışmanın problem cümlesi ve problem durumu, müzik teorisi eğitiminde tür ve biçim kavramlarının pedagojik işlevlerinin nasıl yapılandırılması gerektiğinin ve bu kavramların biçimsel öğrenme süreçleriyle nasıl ilişkilendirilebileceğinin kuramsal düzlemde yeterince açıklığa kavuşturulmamış olmasıdır. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Tür ve biçim kavramları müzik teorisi literatüründe nasıl tanımlanmaktadır?
2. Motif, cümle ve dönem yapıları form öğretiminde nasıl bir pedagojik işleve sahiptir?
3. Batı müziği türleri ile biçim kalıpları arasındaki ilişkiler öğretim süreçlerine nasıl yansıtılabilir?
4. Tür ve biçim arasındaki geçişli yapılar öğrencilerin kavramsal bütünlük geliştirmesine nasıl katkı sağlar?
5. Biçimsel düşünme becerileri müziksel analiz ve öğrenme çıktılarıyla nasıl ilişkilidir?

1.2. Kavramsal Çerçeve

Müzikle teorileri ve sistemleri kavramsal ve pedagojik anlamda sistematik bir yapıya sahip olması, terminolojik olarak da her terim ve ifadenin kalıplaşmış ve herkes tarafından kabul gören kaynaklardan referans alması önemlidir (Çalışır, t.y.). Sistemlerin hem tarihsel süreçte hem de pedagojik ihtiyaçlara göre şekillenmesi, terminoloji ve müzikte ortak ifadelerin oluşması açısından oldukça önemlidir. Bu süreçler içerisinde müzik biliminin dinamiklerine ek olarak düşünsel analiz ve değerlendirmelere de önem verilmelidir. Hangi ulusun benimsediği müzik olursa olsun yapı, içerik, tür, amaç ve işlev açısından eserlerin niteliklerine ve anlamlarına göre sınıflandırılması kavramsal bir çerçeve ve sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmalar ve çerçeveler sosyo-

kültürel yapı, form ve hatta sosyal amaç gibi birçok değişkene bağlı olarak şekillenir ve yorumlanır. Ellefsen (2022), müzik pedagojisi bağlamında türler kavramını biri sınıflama eylemi olarak değil, sınıflama eyleminin yanı sıra pedagojik ve kültürel inşa olarak değerlendirmiş ve yorumlamıştır. Bu yaklaşım içerisinde türler kategorik olmanın yanı sıra bir karakter, kimlik ve hatta değerler taşıyarak pedagojik anlamda işlev yüklenmiş işlerdir.

Bu tür çalışmalarda tür, form, biçim kavramları yapılandırmacı yaklaşımda olduğu gibi öğrenci merkezli öğretim yaklaşımlarının geliştirilmesinde kritik bir rol üstlenmektedir.

Tür ya da sınıflandırma bir kavram ya da kavrayış olarak bir amaca hizmet eder, özellikle öğrenci merkezli eğitim yaklaşımlarında kişisel ve bireysel deneyimleri kültürel ve ulusal yönelimlere ve estetik tercihleri şekillendirmede önemlidir. Bu bağlamda müzikal türleri tanımak sadece teknik ve mekanik bir bilgiyi değil, aynı zamanda bağlamsal ve mantıksal farkındalığı da içerir. The Oxford Dictionary (Scholes, 1964) içinde tür terimi, müzikal üretimin sosyal işlevlerini ve onun belirli biçimsel unsurlarını dikkate alan karmaşık ve çok katmanlı bir yapı olarak tanımlanmıştır. Batı müziği kültüründe ve tarihinde tür kavramı biçimsel ve şekilsel yapılarla yakın bir ilişki içinde geliştirilmiştir. Örneğin konçerto, senfoni ve sonata allegro, hem teorik hem de şekil düzeyinde belirli bir müzikal anlayış ve haritaya göre bir modeli temsil eder. Sonat türü genellikle 3 bölümden oluşur, konçerto ise solo bir enstrümanın orkestra önünde bir tüzüğünü sergilemesi için oluşturulmuş bir yapıt türü olarak şekillenmiş ve bir zemine oturtulmuştur. Senfoni yine bölümleri belli, orkestral yapı ve yapısal zenginlik içerisinde zengin bir ifadeyle sunulur ve her bölümün kendi içerisinde sabit dinamikleri ve müzikal ifadeleri vardır.

Bu türlerin eğitimde ele alınışı ve uygulanışı, öğrencilere sadece bir repertuvar bilgisi sunmakla birlikte belirli biçimi, form kalıplarını tarihsel işlevleriyle anlamlandırma ve öğrenme imkânı sunar, tür kavramı pedagojik anlamda bir kavrama ve öğrenme oluşturacak şekilde sadece kategori ve sınıflandırma bilgisi değil, tarihsel düşünme, kültürel konumlandırma ve yapısal farkındalık gibi çok boyutlu öğrenme çıktılarını da kazanmasını sağlar.

Tablo 1

Müzik Türlerinin Çok Boyutlu Kavramsal İnşası

Boyut	Açıklama
Biçimsel	Yapı, form, armonik/dinamik özellikler
Tarihsel	Dönem, besteciler, stilistik etkiler
Kültürel	Coğrafya, topluluk, gelenek
İşlevsel	Tören, eğlence, ibadet, konser bağlamı

Tablo 1'de yer alan verileri incelediğimizde, müzikte var olan form kavramı bir eserdeki ya da ezgideki unsurlar arasındaki yapısal organizasyonu ve karşılıklı bağlantıları ve ilişkileri temsil eden önemli bir kavramdır. Bu kavram bir müzik parçasının ya da eserinin zaman ve bulunduğu ortamdaki dinamik seyrini oluşturur. Müzik teorisi literatürü özellikle Batı müziği tür, biçim ve formları tek, ikili, üçlü rondo, şarkı formu, tema ve varyasyonlar, sonat formu ve lied formu gibi formların belirli yapısal kalıpları müzik teorisi kapsamında belirli yapısal kalıplarla anlatım sağlar. Ancak çağdaş müzikoloji ve müzik teorisi bu şekilde dizayn edilmiş eserlerin hiçbir zaman statik olmadığını savunur ve akademisyenler bir eserin içsel niteliğinin ve dinleyicilerin onu algılayış aşının bu yapılar aracılığıyla değişken olabileceğini ileri sürerler. Biçimsel öğeler motif, cümle ve periyot gibi daha küçük bağımsız bölümlerden oluşur. Örneğin bir motif genellikle 2 veya 3 notanın yakın belirgin bir müzik fikri iken anlam bakımından kapsamlı bir birim olarak ifade edilebilir. Cümlelerden oluşan dönemler ve klasik formlar parçadan bütüne doğru ilerlemede oldukça önemlidir. Bu açıdan da bakıldığında tür unsurları dinleyici ya da yorumcu için farklı anlamlar bakımından esnek durmalarına rağmen teorik açıdan da belli kalıplara bağlıdır.

Örneğin gam kavramı tonalite ile ilişkilendirildiğinde hem estetik hem de yapısal olarak değer taşıyıcı bir husus olduğu fikri mevcuttur. Bu tür bakış açıları formu bir sonuç değil, müzikal düşünce ve ifadenin bir süreci olarak yansıtmaktadır.

Dolayısıyla form ve biçim öğretimi yalnızca kuralları ezberlemekle kalmamalı, bununla birlikte müzikal ifade, anlam, duygusal sezgi ve yaratıcı yorumlama yaratmalıdır.

Ayrıca stil ve teknik bilgisi ya da altyapısı ile sanatçılar ve yorumcular müziğini doğru yorumlayabilmeleri için hangi teknikleri nasıl kullanmaları gerektiğini ortaya koyarken; bunun yanı sıra tür, biçim ve form analizinin yapılabilme yeterliliği eserlerin yorumlanmasında ve stile uygun çalımda önemli bir husustur (Taşdemir, 2025).

Form kavramının öğrencilerde bilişsel ve duygusal öğrenme kazandırdığı savunulur. Özellikle çağdaş müzik örneklerinde biçimsel analiz öncelikle standart kalıplara dayanmaz, daha çok dinleyicinin duygusal tepkisi ve ilişkisel izlenimlerine odaklanır (Snodgrass, 2016).

Tür ve biçim zaman zaman karıştırılsa da, biri eserin bağlamsal yerini, diğeri içsel organizasyonunu ifade eden iki ayrı kavramdır. Tarihsel olarak birbirinin yerine kullanılmış bu terimlerin öğretimde kavramsal olarak netleştirilmesinin öğretim ve içselleştirme açısından önemi vardır. Kapsayıcı bir yaklaşım ise bu kavramları anlam alanlarını belirginleştirerek öğretmeyi ve böylece öğrencilerin müzik yapılarını hem teknik hem de estetik-kültürel açıdan kavramasını amaçlar.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, müzik eğitimi teorisinde “tür” ve “biçim” kavramlarının öğretimsel yerini tartışmak için yapılandırmacı bir yaklaşımla teorik-tümdengelimsel düzeye ulaşarak yapılandırılmıştır. Çalışma, gerçek bir uygulama ya da deneye değil; disiplinler arası bir literatüre dayalı kavramsal çözümleme sürecine odaklanmıştır.

Bu çerçevede, çalışma kısmen “betimsel model” olarak nitel araştırma desenleri kullanılarak yapılmıştır. Özellikle eğitim bilgi platformu ve diğer sosyal bilimlerde disiplinlerde nitel metodlar, birbirinden farklı çok sayıda yöntemle, hacmi azaltılmış, çok katmanlı veri-çözümleme olanağı sağlayarak esneklik sunar. Çalışmanın amacı, müzik teorisinde kullanılan veri, ders materyali yerine tür ve biçim kavramlarının pedagojik bağlamda eğitimsel icra sahasına yeni yorumlar getirmek ve bu yeni kavramlara dayalı öğrenim öğretim uygulamalarını kuramsal düzeyde değerlendirmektir. Betimsel yaklaşım özellikle belirli bir zamanda durumu açıklamaya ve belgelemeye çalışan, örnekler ve kavramsal tartışmalarla belirtmeye çalışan bir durumdur. Yani açıklama, yazarın varolan boşluklarını çağdaş bilgiye dayanarak hedefini belirlemiştir. Ayrıca, çalışma, direkt olarak uygulama yoluyla veri toplamak yerine, ikincil kaynakların sistematik bir biçimde incelenmesinden yapılandırılmıştır. Bu ve benzer betimsel yöntemler daha önce sosyal bilimlerde, sanat ve edebiyat eğitimi bağlamında kullanılmaktadır (Ali, 2024).

2.1. Araştırma Yaklaşımı

Bu çalışmada yapılandırılmış yaklaşım kullanılarak müzik eğitimi teorisi, pedagojik uygulamalar ve kavram netleştirme bunun da disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulmuştur. Batı müziği tür ve biçim bağlamında incelenen literatürde, kitaplarda ve bilimsel yayınlarda yalnızca müzikal bir doğanın aktarımını değil, aynı zamanda temsili öğrenme ve pedagojik yönelimlere odaklanılmıştır. Öğretim süreçlerinde tür ve form kavramlarının konumuna ve yapısını inceleyen güçlü bir teorik çerçeve benimsenmiştir. Bu araştırma kapsamında müzikal kavramlar sadece teorik ve pedagojik kapsamlı sistematik bir yapıda değil, kültürel ve öğretim süreçlerindeki eğitmenlerin tasarım ve modelleme içeriklerini kolaylaştırabilecek önemli bir anlayışla araştırma yaklaşımı oluşturulmuştur (Christensen, 2010).

2.2. Literatür Seçim Süreci

Çalışmadaki referanslar, akademik araştırma makaleleri, teori kitapları, yüksek lisans tezleri, alan yazını ve akademik dergilerde yayımlanan kuramsal inceleme makaleleridir (Yiğiter ve Özçelik, 2017). Bu yayınlar, öncelikle araştırmacı tarafından oluşturulan kavramsal çerçeveye olan ilişkileri, pedagojik içerik taşımaları ve teori-uygulama ilişkisi kriterlerini karşılamaları nedeniyle seçilmiştir. Daha açık bir ifadeyle, müzik geleneğinde en yaygın örnekler olarak kabul edilen sonat, senfoni, lied, konçerto gibi Batı müziği türleri ve bu eserlerin bağlı olduğu sonat formu, rondo, tema ve varyasyonlar, ikili form, üçlü form gibi yapılar çerçevesinde yürütülen kuramsal analiz, form kavramının öğretim yönüne ışık tutmuştur. Bu kaynaklar, dolayısıyla, klasik dönemden çağdaş döneme uzanan form görüşlerinin gelişiminin öğrenci kazanımlarına aktarılabilirliğini göstermiş ve konunun önemine kayda değer bir katkı sunmuştur. Disiplinlerarası metin okumasına dair böyle bir anlayış sağlayan Burkholder'ın (1993) çalışması, müzik kuramının pedagojide yeniden yapılandırılmasına yönelik literatür kullanımının örneklerinden biridir.

2.3. Veri Analizi

Bu çalışmada araştırma modeli vesile olarak nitel ve betimsel bir model kabul edilmiştir. Müzik teorisi ve batı müziği tür biçim kapsamında tür biçim ve form kavramları pedagojik içerikleri ve ilişkileriyle bağlantılı olarak öğretme yönelik literatürün sistematik biçimde incelenmesi bu kapsamda araştırılmıştır. Betimsel yaklaşım teorik ve kavramsal örüntüleri görünür ve anlaşılır hale getirmek üzere yapılandırılmış bir analiz yapısını sağlamakta ve somutlaştırmaktadır. Böylece kavramların tanımları ve terminolojik karşılıkları pedagojik kapsamla ilişkilendirilip analiz edilen temel ana eksen oluşturulmaktadır (Yürek, 2025).

Sistematik olarak gözden geçirilen literatürün kapsamı üç temel boyut altında örgütlenmiş ve analiz edilmiştir:

- 1) Betimsel Katman
- 2) Öğretimsel Katman
- 3) Yorumlayıcı Katman

Müzik teorisinin pedagojik aktarımından ödün vermeksizin nitel içerik analizinin yapılandırılmış fakat esnek bir model sunabilmesi, bir sonraki aşamada paylaşılacak yaklaşımı oluşturmaktadır ve pedagojik da sağlamaktadır (Cronenberg vd., 2023).

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, müzik teorisi eğitimi bağlamında 'tür' ve 'biçim' kavramlarının eğitsel işlevleri ve pedagojik yansımaları analiz edilmektedir. Kavramsal çerçeve, kuramda tanımlanan üç alan (betimleyici, öğretimsel, yorumlayıcı) doğrultusunda yapılandırılmış; biçimsel analiz ise öğretim materyalleri ve öğrenci kazanımları eksenlerinde sınıflandırılmıştır.

3.1. Biçimsel Öğrenmede Motif, Cümle ve Dönem Yapısı

Motif, cümle ve dönem gibi form öğretiminde kullanılan temel kavram ve yapılar, öğrencinin müziksel akışı kavramasına, çözümlemesine ve yeniden yapılandırmasına olanak sağlamaktadır. Motif-cümle-dönem ilişkisi, form eğitimindeki temel yapı taşlarından biridir ve öğrencilerin müzikal anlama, analiz etme ve yeniden üretme becerilerinin gelişiminde belirleyici rol oynar. Klasik müzik repertuarında form birimlerinin hiyerarşik düzeni, biçimsel farkındalığın oluşmasında kritik bir eşik oluşturmaktadır.

Bu bağlamda motif, kökeni "hareket eden, devindirici" anlamına gelen Latince motivus sözcüğüne dayanan; kendine özgü ezgisel, ritmik ya da armonik karakter taşıyan ve çoğunlukla kısa birimlerden oluşan en küçük anlamlı yapı olarak ele alınmaktadır. Motifler sıklıkla içsel bir vurgu noktasına sahiptir ve tematik gelişimin çekirdeğini oluşturur (Cangal, 2011).

Motiflerin birleşmesiyle ortaya çıkan cümle ise, daha tutarlı bir düşünceyi ifade eden, algısal bir bütünlüğe ulaşmış müzikal yapıdır. Cümleler çoğu durumda birbiriyle ilişkili iki motiften meydana gelir; motifler arasında kısa duraklar bulunabildiği gibi, kimi örneklerde cümle kesintisiz bir akış içinde de şekillenebilir (Cangal, 2011).

Biçimsel düzlemde, işlevsel açıdan bağlantılı iki cümlenin birlikteliği çoğunlukla bir dönemi (periyodu) meydana getirir. Bu yapı içerisinde ilk cümle öncül işlevi üstlenerek geçici bir duraklama yaratırken, ikinci cümle soncul nitelik kazanarak önceki düşünceyi tamamlar ve tam kararlı sonuçlanır (Cangal, 2011).

Biçimsel analiz sürecinde özellikle "cümle" ve "cümle zinciri" kavramları üzerinden yapılan açıklamalar, müzikal düşüncenin zamansal olarak nasıl ilerlediğini ortaya koymaktadır. Böylece öğrenenin kavrayışı yalnızca yapısal bölümlerin tanınmasıyla sınırlı kalmamakta, bu bölümlerin birbirleriyle kurduğu işlevsel ilişkileri de kapsamaktadır.

Şekil 1

Schumann Trällerliedchen

Şekil 1'de Notasyon bölümünde aktarılan örnek, Robert Schumann'ın Trällerliedchen adlı eserinden alınmıştır ve biçimsel öğrenme için pratik bir çözüm sunmaktadır. Bu örnekte iki farklı cümle kuruluşu gözlemlenebilir: İlk cümle (a), baskın yarım kadansla sona ererek cümleyi dominant ile kapatırken; ikinci cümle (a'), tam kadansla sonlanmakta ve böylece dönemi tamamen kapatmaktadır. Dolayısıyla biçimsel yapı yalnızca armonik işlevleri değil, tematik benzerlik ve kadans ilişkilerini de bir araya getirmektedir. Bu da motif, cümle ve dönem gibi yapıların sadece bir görsel olarak anlamlı olduğu değil, müziği duyuşsal olarak da kavranabilmesi yani uygulamalı bir alan olmasının kanıtıdır.

3.2. Biçimsel Yapının Eğitsel Kodları: Bölünmüş Formlar

Batı müziği form konu başlığı altında içeriğinde öğretilen bir bölmeli, 2 bölmeli, 3 bölmeli, rondo, tema ve varyasyon gibi formlar bu müziğin temel yapılarındandır. Bu formlar yalnızca yapısal olarak ayrıştırılabilir olmakla kalmazlar. Bu yapılar ayrıca tonal ilişkiler, tematik dönüşümler ve dinamik gelişimler de onların başlıca nitelikleri arasındadır. En küçük birimden en büyük birime kadar olan bu ilişkisel zincir büyük formların oluşumunun en önemli geliştirilebilir sebeplerindendir.

Biçimsel ve şekilsel öğretim hem yoğun biçimde sarmal olarak bütünleşmiş analitik bir ilerleme, bunun yanı sıra duyuşsal bir öğrenme süreci de olmaktadır (Snodgrass, 2016). Bireylerin, müzisyenlerin ve öğrencilerin A-B-A vb. form ve şemaları yapı olarak görmenin ötesinde dinleyerek anlayabilme yetileri biçimsel sezinin gelişiminde de önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Tablo 2

Bölmeli Yapıların Karşılaştırmalı Tablosu

Form Türü	Bölüm Yapısı	Tonalite Özelliği	Pedagojik Uygulama
İkili	A – B	Genellikle tonik – dominant	Dans parçaları, halk ezgileri
Üçlü	A – B – A	A kısmı tekrar eder	Lied, minuet, arya yapıları
Rondo	A – B – A – C – A	A teması sabit	Tema çeşitlendirme eğitimi

Tablo 2'ye bakıldığında ikili, üçlü ve rondo formları; hem yapısal bir bütün olarak hem de tematik tekrar, duyuşsal anlam karşılığı ve varyasyon açısından, öğrencilerin ve dinleyici kitlesinin biçimsel sezgi kazanmalarında etkili role sahiptir. Özellikle A temasının tekrar edilmesi veya varyasyona uğrayıp duyulan ezgi üstünde ufak farklılar oluşturulması, formun tanınması ve içselleştirilmesi için önemlidir.

Tablo 2'nin daha somut bir şekilde ele alınması ve içselleştirilmesi amacı ile Şekil 2, 3, ve 4 oluşturulmuştur.

Şekil 2

A – B tonik – dominant gösterimi

Neşeye Şarkı

Beethoven

Şekil 2'de yer alan notasyonda AB formu, birbirinden belirgin biçimde ayrılan iki bölümden oluşan ve çoğunlukla ilk bölümde sunulan müzikal düşüncenin ikinci bölümde karşıtlık, geliştirme ya da tamamlanma yoluyla ele alındığı temel biçim türlerinden biridir. Bu yapı, öğrencilerin form içinde karşıtlık ve bütünlük ilişkisini algılamalarını kolaylaştırarak biçimsel farkındalığın gelişimine katkı sağlar.

Şekil 3

A – B – A form örneği

ABA

Mozart

Şekil 3'te yer alan ABA formu, ilk bölümde sunulan ana düşüncenin karşıt nitelikte bir orta bölümden sonra yeniden duyurulmasına dayanan simetrik bir yapıya sahiptir. Bu geri dönüş ilkesi, öğrencilerin tematik hatırlama, karşılaştırma ve biçimsel süreklilik kavramlarını somut müzik örnekleri üzerinden kavramalarına olanak tanır.

Şekil 4

Rondo form örneği kısmi gösterimi

Şekil 4'te temsili olarak yer alan Rondo formu, ana temanın (A) farklı bölümlerle dönüşümlü olarak yinelendiği ve her tekrarında biçimsel tanınırlığın güçlendirildiği döngüsel bir yapı sergiler. Bu özellik, öğrenenlerin hem tematik sürekliliği hem de bölümler arası geçişleri ayırt etme becerilerinin gelişmesini destekler. Çalışmada çok yer kaplamaması için C-D ve devamı bölümler eklenmemiştir.

3.3. Müzik Türlerinin Eğitsel Önemi

Dünyadaki tüm müzik türleri ve Batı müziğinde tür kavramı biçimsel ve yapısal iskeleleri içeren, ancak onları kültürel, tarihsel, işlevsel ve estetik anlamlarda kapsayan üst bir kavram olarak ele almalıdır. Özellikle Batı müziği teorisinde yer alan repertuar eserlerinden sonat, konçerto, senfoni gibi türler biçimsel ve şekilsel olarak kalıplaşmış formlarla bütünleşti, disiplinler ve sistematik bir yapıdadır. Sonat, konçerto, senfoni gibi formlar zaman içerisinde belli bir sistematığa ulaşmıştır, ancak bu yapıların tarihsel ve kültürel süreç içerisinde yapısal olarak esneklik de kazandığı bilinmektedir. Bu sebepten dolayı pedagojik bağlamda tür öğretimi öğrencilere sadece eserleri sınıflandırma ve tanımlama becerisini kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda tarihsel ve kültürel bağlam içinde biçimsel dönüşümün anlamlandırılmasını da sağlamalıdır (Brody, 2018).

Tablo 3

Tür-Biçim Eşleştirme Tablosu

Tür	Olası Biçim	Bölüm Sayısı	Tarihsel Kullanım
Sonat	Sonat-allegro (A-B-A')	Genellikle 3	18.-19. yüzyıl
Konçerto	Ritornello / sonat	3	Solo çalgı – orkestra
Senfoni	Dört bölüm (allegro-adagio-...)	4	Çok bölümlü orkestra yapısı

Tablo 3'te Batı müziği içinde yer alan temel türlerle onların biçimsel yapılarının eşleştirildiği tablo, sonat, konçerto ve senfoni türlerinin belirli sistematik ve teorik kalıplar ışığında ana türler şeklinde biçimlendirilmiştir. Ancak müziğin ilerleyişindeki tarihsel dönemlere göre değişkenlik gösterdiği de ortaya koyulmuştur. Dönemlere göre farklı türlerin ortaya çıkışı şematik olarak bu şekilde Batı müziği tür konusunun yansımasıdır. Pedagojik bağlamda öğrencilerin bu türlerin yapısal ve biçimsel özelliklerine, bunun yanı sıra tarihsel işlevlerin de eş zamanlı olarak kavramaları, böylece katmanlı bir tür öğrenmenin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu yaklaşımla birlikte tür öğretimi yalnızca kalıp düzleminden çıkarak eleştirel düşünme ve bağlamsal yorum alanını da desteklemektedir.

3.4. Tür ve Biçim Arasındaki Geçişli Alanlar

Batı müziğinde müzik türleri ve biçimleri birbirinden kesin ve net çizgilerle ayrılmaz. Özellikle rondo, tema ve varyasyon gibi yapıların hem tür, bununla birlikte hem de biçim özellikleri taşıdığı, yani geçişli kavramlar olduğu görünür ve bu şekilde yorumlanabilir.

Biçimi sadece yapısal bir tasarım olarak değil, estetik ve duygusal bir düzen olarak da görmek önemlidir. Bu kapsamda tür ile biçim arasındaki pedagojik geçiş alanlarının oluşturulması ve bunların içsel değiştirilebilmesi gerekmektedir (Horn ve Huron, 2015).

Şekil 5

Müzikal yapıların kesişimi

Şekil 5'e baktığımızda Batı müziğinde tür ve biçim kavramları arasındaki kavramsal geçiş ilişkilerini gösteren Venn diyagramı sayesinde hem biçimsel hem de türsel özellikler taşıyarak rondo, tema ve varyasyon gibi yapıların geçiş alanlarını anlamlı bir şekilde somutlaştırarak göstermektedir. Müzik teorisi tür ve biçim derslerinde öğrenciler için oluşturulacak bu türdeki zihin haritaları ya da şemaları belli başlı alanlardaki konular için ayrımları, benzerlikleri ve kesişen noktaları daha anlamlı ve somut hale getirebilmektedir (Şen, 2021). Dolayısıyla tür ve biçim derslerinde oluşturulacak şema ve grafik türü görselleri bu derslerin konu içeriklerini anlatmakta ve farklılıkları ortaya koymakta kritik öneme sahiptir.

3.5. Biçimsel Düşünmenin Öğrenme Çıktılarına Etkisi

Müzik teorisi ve türü biçim eğitiminde biçimsel düşünme sürecinde bireylere tek başına analiz becerisi kazandırmaz, aynı zamanda estetik kavga, yaratıcılık ve akıllı bir şekilde bilinçli dinlemeyi de geliştirir. Kimileri tarafından biçim bir anlam yapısı olarak tanımlanmakta, öğretim süreçlerinde biçim öğretiminin yorumlama becerisiyle doğrudan ilişkisini savunmaktadır (Bonds, 2010).

Bilimsel alanda müzik teorisine yönelik yapılan bazı çalışmalar öğrencilerin biçim kavramını algıladıklarını ancak bunu analitik olarak ifade etmekte zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Bu noktada şema, harita, tablo benî motivasyonlarla desteklenen biçim öğretimi öğrencinin hem öğrenme sürecine hem de üretimini olumlu anlamda desteklemektedir. Önceki hususlarda da bahsedildiği gibi öğretmen ya da akademisyen sadece bilen kişi değil, aynı zamanda iyi anlatan, anlattıklarını somutlaştıran, öğrencilerin geri dönüşlerine göre kendini güncelleyip geliştirebilen, çağın gerekliliklerini olan teknolojik gelişmeleri analiz eden, yöntem ve görselleştirme gibi konularda kendini sürekli güncel tutan konumda olmalıdır.

Tablo 4

Biçimsel Öğrenme – Beceri Gelişimi Haritası

Öğrenme Alanı	Biçimsel Öğrenme Katkısı
Dinleme	Yapı sezgisi, dikkatli analiz
Yorumlama	Anlam katmanı geliştirme
Beste ve doğaçlama	Form temelli yapı kurma

Tablo 4'te biçimsel ve şematik öğrenmenin dinleme, yorumlama, analiz etme gibi müzikal becerilerin anlam derinliğine ve form kurma becerisini sistematik olarak nasıl desteklediğini ifade etmektedir. Bu bilgilere ilave olarak müzik alanında ve müzik teorisinde alana özgü bilişsel katkıları açıklayan, tanımlayan biçimsel öğrenmenin müzikal yetkinlik üzerindeki gelişimi bütüncül olarak akademik düzeyde ortaya koyabilmek adına bu tür haritalar ve tablolar önemlidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçların Değerlendirilmesi

Bu araştırma kapsamında ortaya konulan bulgular ışığında müzik teorisi bağlamında tür ve biçim kavramlarının pedagojik ve eğitim öğretim süreçlerinde sadece sınıflandır ve kategorileştirme değil, bununla birlikte öğrenenin müzikal düşünme, duygu geliştirme, analiz etme, anlamlandırma ve yorumlama yetilerini çok boyutlu olarak destekleyen üst kavramlar olarak işlenmesi ve ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Formun en küçük yapı taşı olan motiften başlayarak büyük ölçekli yapılara kadar uzanan sistemli ve hiyerarşik örgünlenmesi ve inşası, gerek tarihsel ve kültürel bağlamda gerekse yapısal öğretim aşamalarında öğrencilerin müzikal anlamlandırma ve yeniden konumlandırma kapasitelerini güçlendirmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular aynı zamanda biçimsel ve görsel düşünmenin teknik ve biçimsel analiz becerisinin ötesinde, duygusal, estetik ve yaratıcı öğrenme alanlarını olgunlaştırdığını ve beslediğini, özellikle şema, harita, tablo ve görselleştirilmiş notasyon örneklerinin öğretim sürecinde somutlaştırma ve netlik kazanmada önemli olduğu ve müziksel ifade durumunun gelişmesinde belirleyici olduğu görülmüştür.

Tür ve biçim arasındaki geçişli alanların pedagojik olarak görünürlüğünün sağlaması planlı öğrenme ve bütünü görebilme açısından yorumlayıcı bir bakış açısı oluşturabileceği sonuçlarına varılmıştır. Sonuç olarak, araştırmanın ortaya koyduğu sistematik çerçeve, tür ve biçim kavramlarının hem pedagojik hem de teorik düzlemde çok boyutlu bir niteliğe sahip olduğunu doğrulamakta; biçimsel analizle desteklenen öğretim süreçlerinin öğrencilerin müzikal sezgi, yapısal anlama, tarihsel konumlandırma ve yorumlama becerilerini bütüncül bir yaklaşımla geliştirdiğini vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, müzik teorisinin çağdaş uygulamalarında disiplinler arası kavrayışın, eleştirel düşünmenin ve görselleştirmeye dayalı pedagojik tasarımın önemi bir kez daha belirginleşmektedir. Son olarak araştırmanın ortaya koyduğu yapısal ve sistematik gösterge ve çerçeve müzik teorisi tür ve biçim alanlarının hem eğitsel hem de teorik düzlemde çok yönlü ve boyutlu bir niteliğe ve içeriğe sahip olduğunu göstermekte, biçimsel analiz ile beslenen öğretim süreçlerinin bireylerin müzikal sezgi, anlam, tarihsel öngörü ve tahmin ayrıca yorumlama becerilerini bütüncül bir yaklaşımla geliştirdiği belirtilmiştir. Bu bağlamda müzik teorisinin çağdaş uygulamalarla disiplinler arası kavrayışın, eleştirel düşünmenin ve görselleştirmeye dayalı pedagojik bir tasarımın önemi bir kez daha görülmüştür.

4.2. Öğretim Uygulamalarına Yönelik Öneriler

1. Kavramların Anlam Alanları Arasındaki Ayrım Netleştirilmeli

Batı müziği tür ve biçim alanları kapsamının eğitim ve öğretim sürecinde hem ortaklıklar hem de farklılıklar bir arada açık biçimde işlenmelidir. Alana ait kavramsal karışıklıkları önlemek için karşılaştırmalı analiz ve eşleştirmelere yer verilmelidir. Ayrıca bilimsel olarak derslerin etki ve başarı durumlarını analiz edebilmek adına müzik teorisine yönelik ölçekler ve rubrikler geliştirilmelidir (Uçal Canakay, 2006).

2. Uygulamalı ve Somutlaştırılmış Öğrenme Ortamları Sunulmalı

Tür biçim kapsamında işlenen motif, cümle ve dönem analizlerinde örnek müzik eserleri üzerinde işlenmeli, müzik örnekleri dinletilmeli, hatta basit düzeyde öğrencilere çaldırma imkânı olan bölümlerde yorumlatılarak bu kazanımlar ve konular pekiştirilerek kalıcı öğrenme desteklenmelidir. Tüm bunlara ek olarak farklılaştırılmış öğretimle müzik eğitim süreçleri de desteklenmelidir (Öztürk, 2025).

3. Geçişli Yapılar İçin Kavramsal Pedagoji Modelleri Geliştirilmeli

Rondo, tema ve varyasyon gibi geçiş yapıları hem görsel hem de duyuşsal olarak somutlaştırılmalı, geçişli yapıların önemi eğitim sürecinde sık sık üstünde durulmalıdır. Geçişli bu yapıların niteliğini ve işlevselliği destekleyen pedagojik modeller oluşturulmalı, öğrencilere kavramlar arası ilişki kurabilme durumları öğretilmelidir.

4. Tarihsel ve Kültürel Bağlam Öğretime Entegre Edilmeli

Tüm müzik türlerinin teori kapsamında yer alan tür ve biçim konuları sadece bir harita, yapı ve terimsel kavram olarak kalmalıdır. Türlerin, biçimlerin ve formların tarihsel gelişimdeki aşamaları, nasıl bu aşamaya geldiği ve neden sistemleştirdiği ve bilimsel zemine oturduğu süreçler kültürel ve tarihsel bağlamda derslere entegre edilmelidir.

5. Biçimsel Düşünme Becerileri Yaratıcı Süreçlerle Desteklenmeli

Biçimsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi için yaratıcı süreçler desteklenmeli, disiplinlerarası çalışmalarla bu içeriğin altyapısı sağlamlaştırılmalıdır. Yaratıcı ifade becerilerini kazandıran ezgi oluşturma ve yorumlayabilme tartış uygulamaları ile desteklenmelidir.

6. Eğitim Programlarının Genellikle Seçmeli Derslerle Sınırlı Olması

Konservatuvar ve müzik eğitimi kurumlarında aslında müziğin temeli olan derslerin sadece seçmeli ders olarak yer alması yerine bu programlarda müziğin vazgeçilmezi olan derslerin zorunlu ve sabit ders olarak yerini alması gerekmektedir (Yürek, 2024).

7. Çevrimiçi Uygulamalar ve Platformlar

Teknolojinin ve bilimin giderek durmadan ilerlemesinden dolayı teori, tür ve biçim gibi alanlarda oldukça faydalı ve kullanışlı olan platformların önemi eğitimciler tarafından kabul edilmeli ve bu platformlar eğitim ve öğretim içerisinde aktif bir şekilde kullanılmalıdır (Gürer ve Bilgin, 2021).

Etik kurul onayı

Bu çalışma insan, hayvan veya hassas veriler içermediği için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: AK; verilerin toplanması: AK; sonuçların analizi ve yorumlanması: AK; çalışmanın yazımı: AK. Yazar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

This study does not require ethics committee approval as it does not involve human, animal or sensitive data.

Author contribution

Study conception and design: AK; data collection: AK; analysis and interpretation of results: AK; draft manuscript preparation: AK. Author reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The author declare the study received no funding.

Conflict of interest

The author declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

- Ali, M. (2024). Kuzey Makedonya'daki Türkçe ders kitaplarında Yahya Kemal Beyatlı'nın görünürlüğü. M. Samsakçı (Ed.), *Bir ses yaratan kudret – Doğumunun 140. yılında Yahya Kemal Beyatlı* içinde (pp. 201-226). Balkan University Press. <https://www.jstor.org/stable/jj.31166963.15>
- Bonds, M. E. (2010). *A history of music western culture* (3. bs.). Pearson.
- Brody, C. (2018). Teaching Bach's binary forms. *Bach*, 49(2), 281-310. <https://www.jstor.org/stable/10.22513/bach.49.2.0281>
- Burkholder, J. P. (1993). The uses of existing music: Musical borrowing as a field. *Notes*, 50(3), 851-870. <https://doi.org/10.2307/898531>
- Cangal, N. (2011). *Müzik formları* (8. bs.). Arkadaş Yayınları.
- Christensen, T. (2010). *The Cambridge History of Western Music Theory*. Cambridge University Press.
- Cronenberg, S., Tews, N., Price, D., & Bishop, N. (2023). Culturally responsive instrumental music instruction. *Contributions to Music Education*, 48, 7-19. <https://www.jstor.org/stable/27234260>
- Çalışır, F. (t.y.). *Müzik sözlüğü*. Yeni Dağarcık Yayınları.
- Çöloğlu, E. (2025). Teori, performans ve üslup perspektiflerinden müzik analizi. *Online Journal of Music Sciences*, 10(2), 261-274. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1654264>
- Ellefsen, L. W. (2022). Genre and "genring" in music education. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 21(1), 56-79. <https://doi.org/10.22176/act21.1.56>
- Gazimihal, M. R. (1961). *Musiki sözlüğü*. Milli Eğitim Basımevi.
- Gürer, M. ve Bilgin, S. (2021). Müzik teorisi ve işitme eğitimine yönelik çalışma sayfası musictheory.net'in içerik yönünden incelenmesi. *Online Journal of Music Sciences*, 6(1), 5-43. <https://doi.org/10.31811/ojomus.913774>
- Horn, K. ve Huron, D. (2015). On the changing use of the major and minor modes, 1750-1900. *Music Theory Online*, 21(1). https://mtosmt.org/issues/mto.15.21.1/mto.15.21.1.horn_huron.html
- Öztürk, S. M. (2025). Özel gereksinimli bireyler için müzik eğitimi programlarının geliştirilmesinde kullanılan farklılaştırılmış öğretim teknikleri üzerine kuramsal bir inceleme. *Journal of Music and Folklore Studies*, 2(1), 19-34.
- Scholes, P. A. (1964). *The concise Oxford dictionary of music* (2. bs., J. O. Ward, Ed.). Oxford University Press.
- Snodgrass, J. S. (2016). Current status of music theory teaching. *College Music Symposium*, 56. <https://www.jstor.org/stable/26574444>
- Şen, E. (2021). Sembolik ve grafiksel gösterimleriyle müzik haritaları üzerine bir analiz. *Eğitim ve Bilim*, 46(207), 439-463. <https://doi.org/10.15390/EB.2021.9683>
- Taşdemir, T. (2025). Tango Nuevo movement in violin performance in terms of technical and stylistic elements. *Online Journal of Music Sciences*, 10(4), 817-831. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1687450>
- Turan, A. (2025). Joseph Haydn'nın Op.77, 1 numaralı yaylı çalgılar dördlüsünün müzikal ve form açısından incelenmesi. *Online Journal of Music Sciences*, 10(1), 155-173. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1613694>
- Uçal Canakay, E. (2006). Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu bildirisi* içinde (s. 297-310). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

- Vande Moortele, S. (2009). *Two-dimensional sonata form: Form and cycle in single-movement instrumental works by Liszt, Strauss, Schoenberg, and Zemlinsky*. Leuven University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt9qf14r>
- Wagoner, C. L. (2015). Measuring music teacher identity: Self-efficacy and commitment among music teachers. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, (205), 27-49. <https://www.jstor.org/stable/10.5406/bulcouresmusedu.205.0027>
- Yiğiter, M. E. ve Özçelik, S. (2017). Bağlama öğretiminde bozlak icrasına yönelik bir alıştırma modeli önerisi ve uygulamadaki görünümü (Orta Anadolu bölgesi örneği). *Journal of Turkish Studies*, 12(14), 545-572. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.11738>
- Yürek, E. (2024). Examination of the historical and institutional issues of piano restoration: The case of Türkiye. *Journal for the Interdisciplinary Art and Education*, 5(2), 121-134. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12601740>
- Yürek, E. (2025). Makamsal solfej eğitime dayalı piyano eşikleme model çalışmalarına yönelik uzman görüşleri. *Yegâh Müzikoloji Dergisi*, 8(1), 571-590. <https://doi.org/10.51576/ymd.1623671>

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

This study examines the instructional functions of the concepts of "genre" and "form" within the broader framework of music theory education, aiming to reveal how these foundational notions contribute to learners' cognitive, analytical, and aesthetic development. Positioned at the intersection of music pedagogy, theoretical inquiry, and cultural interpretation, the research adopts a qualitative and descriptive approach grounded in interdisciplinary literature rather than empirical fieldwork. By doing so, it presents a conceptual analysis that situates genre and form not only as structural elements of musical organization but also as pedagogical tools that support meaningful learning processes in music education.

The extended theoretical framework of the study is constructed around three analytical layers—descriptive, instructional, and interpretive. In the descriptive layer, genre is explored as a multifaceted concept shaped by historical evolution, cultural context, social function, and stylistic identity. Rather than functioning solely as a classificatory mechanism, genre plays an influential role in shaping musicians' interpretive perspectives, cultural awareness, and artistic identity.

2. Method

The instructional layer emphasizes the pedagogical potential of genre and form, highlighting the importance of integrating listening-based activities, structural mapping, visual schemata, and comparative analysis to enhance students' understanding of musical organization. The interpretive layer focuses on how learners internalize relationships between motif, phrase, period, and larger formal structures, demonstrating the value of form analysis as a bridge between theoretical knowledge and musical expression.

The study also discusses the structural models of Western art music—including sonata, concerto, symphony, rondo, and theme-and-variations forms—showing how these models provide systematic frameworks for understanding musical architecture. The analysis suggests that the motif-phrase-period hierarchy serves as a foundational cognitive system, enabling learners to build structural awareness from micro-level musical ideas toward macro-level formal designs. Such an approach strengthens both analytical reasoning and intuitive musical perception. Additionally, transitional forms such as rondo and theme-and-variations are presented as pedagogically significant because they embody both genre-based and form-based attributes, offering learners opportunities to navigate multiple conceptual layers simultaneously.

3. Findings, Discussion and Results

Findings indicate that teaching genre and form in an integrated and holistic manner supports students in developing structural clarity, stylistic sensitivity, and historical contextualization. Moreover, the use of visual representations, graphic notations, and multimodal teaching strategies enhances learners' capacity to transform abstract theoretical concepts into concrete mental models. This pedagogical orientation aligns with contemporary music education paradigms that emphasize differentiated instruction, learner-centered environments, and interdisciplinary connections.

In conclusion, the study argues that music theory instruction should move beyond traditional content transmission and adopt a multidimensional framework that incorporates cultural, historical, theoretical, and perceptual dimensions simultaneously. Genre and form, when taught as mutually informing concepts, function as essential intellectual tools that enrich musical literacy, interpretive depth, and artistic creativity. By bridging structural analysis with aesthetic understanding, the proposed model not only clarifies foundational theoretical concepts but also supports learners in internalizing the cognitive, intuitive, and expressive dimensions of musical thinking. Ultimately, the research underscores the necessity of rethinking music theory pedagogy through integrated, context-responsive, and analytically grounded teaching strategies.